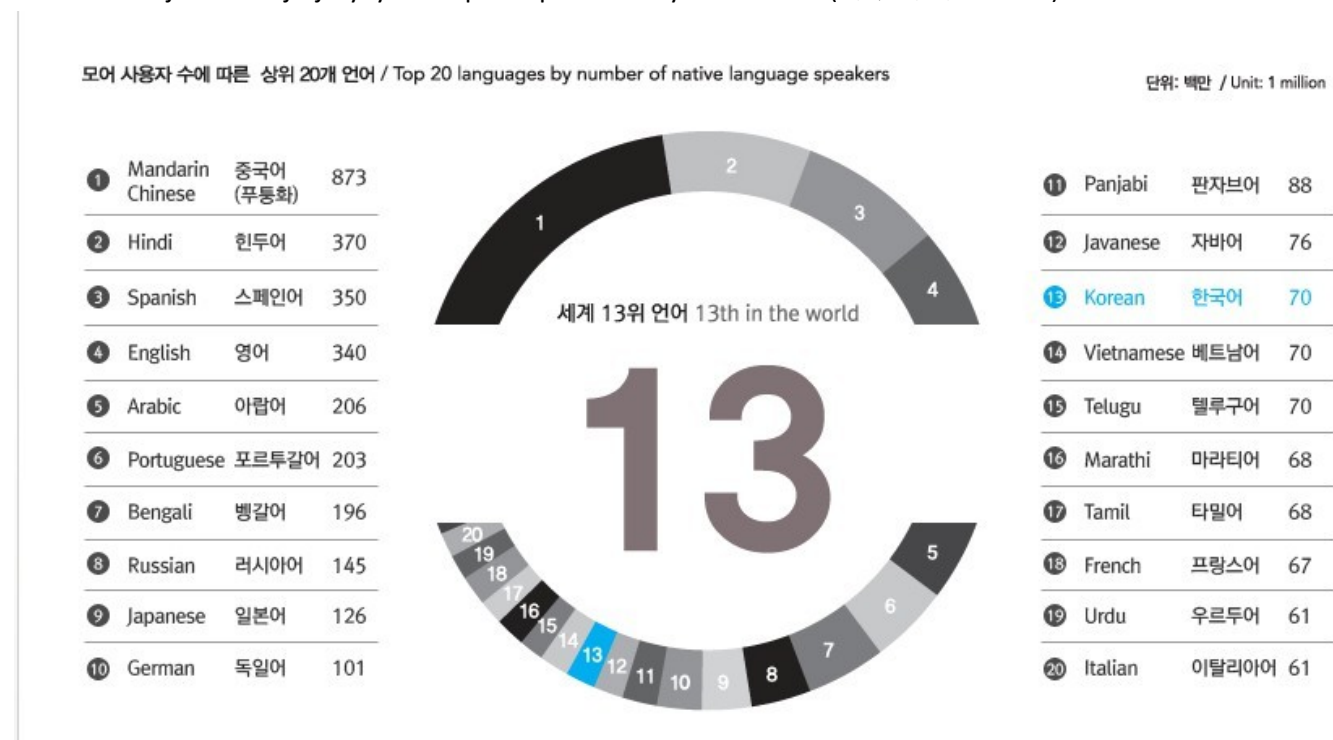

Úvod do studia koreanistiky b

Rozšíření korejštiny

Příloha 1: Nejrozšířenější jazyky světa podle počtu rodilých mluvčích (국립국어원 2010)

Korejštině v KLDK a Korejské republice:

KLDK – 조선어 se spisovnou variantou 문화어 (kulturní řeč) – základ pchjŏngjangský dialekt

KR – 한국어 se standardní variantou 표준어 – základ dialekt sŏlský

těž 우리말, 국어

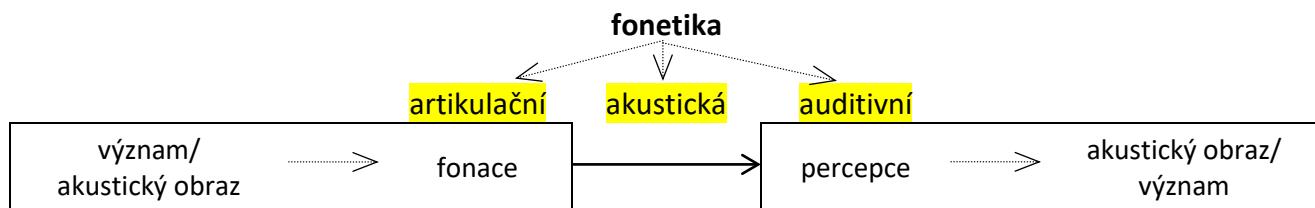
Příloha 2: Trend v migraci Korejců (v tisících osob) - zdroj: Ministerstvo zahraničí a obchodu KR

	1991	1992	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009	2011
celkem	4,832	4,944	5,229	5,541	5,645	5,654	6,337	6,638	7,044	6,822	7,269
Asie	2,717	2,714	2,724	2,798	2,811	2,671	3,240	3,590	4,040	3,710	4,063
- Japonsko	731	713	697	700	660	640	899	901	894	912	905
- Čína	1,922	1,927	1,940	1,986	2,044	1,888	2,145	2,439	2,762	2,336	2,705
- ostatní Asie	64	74	87	113	108	143	196	250	384	461	453
Amerika	1,607	1,697	1,965	2,209	2,271	2,376	2,433	2,393	2,341	2,432	2,521
- USA	1,452	1,534	1,802	2,000	2,058	2,123	2,157	2,087	2,017	2,102	2,177
- Kanada	65	70	73	110	111	141	170	198	216	223	231
- střední a jižní	90	93	90	99	103	111	106	107	108	107	113
Evropa	491	519	527	523	551	595	652	640	645	655	657
- země bývalého SSSR	438	459	461	450	487	522	558	533	534	537	536
- ostatní Evropa	53	60	66	72	64	73	94	108	111	117	121
Střední východ	15	12	9	7	6	7	7	7	9	13	16
Afrika	3	3	3	3	4	5	5	8	8	9	11

-údaje v tabulce zahrnují etnické Korejce s cizím státním občanstvím (외국 국적/시민권), cca 4,5 mil., dále občany KR s právem trvalého pobytu (영주권자), cca 1,15 mil. Zbytek jsou občané KR s dlouhodobým pobytem (práce, studium...)

Fonetika

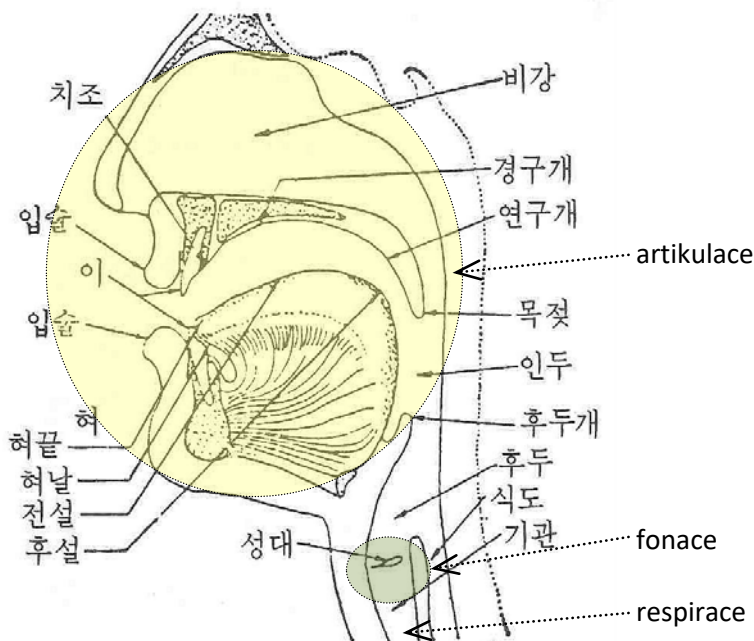
Příloha 3: Předmět studia fonetiky v rámci komunikačního procesu

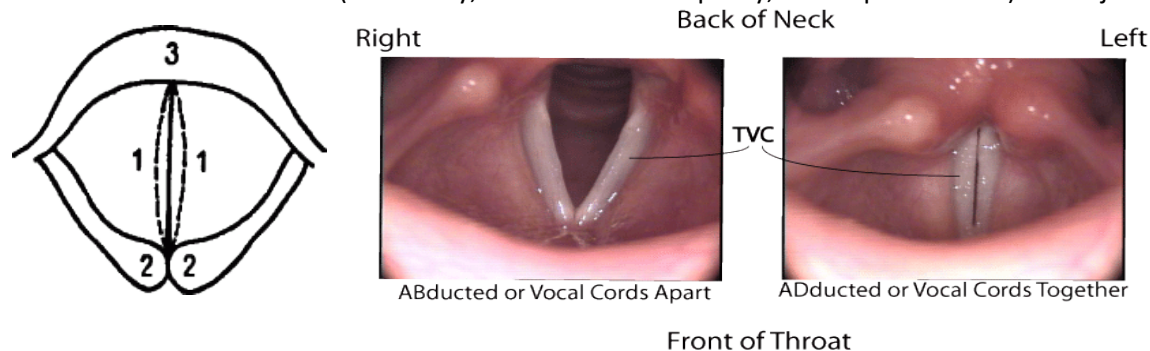
Příloha 4: Schéma mluvidel

1. rty - **labia** (입술)
2. zuby - **dentes** (이)
3. dásňové výstupky - **alveoly** (잇몸)
4. tvrdé patro - **palatum** (경구개)
5. měkké patro - **velum** (연구개)
6. čípek - **uvula** (목젖)
7. jazyk - **lingua** (혀)
 - a) hrot (혀끝)
 - b) špička (apex) (전설)
 - c) hřbet (dorzum) (중설)
 - d) kořen (radix) (후설)
8. hltan - **farynx** (인두)
9. hrtan - **larynx** (후두)
10. hlasivky - **glottis** (성대)
11. rezonanční dutiny (hrdelní, ústní, nosová)

Latinské názvy jsou důležité z toho důvodu, že se jich užívá při tvorbě terminologického pojmenování hlásek (labiály, dentály, palatály)

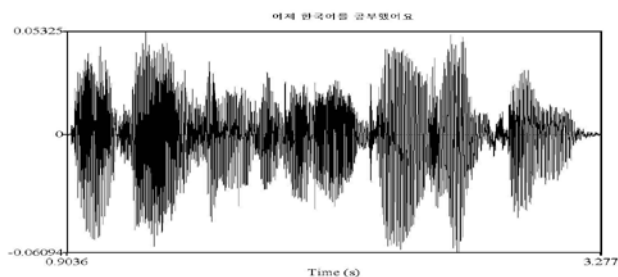

Příloha 5: Schéma hlasivek (1. hlasivky, 2. hlasivkové chrupavky, 3. chrupavka štítná) – foto je obráceně

Příloha 6: Srovnání psané a mluvené řeči

- a) „어제 한국어를 공부했어요“
- b) záznam mluvené řeči (Praat) – hranice mezi jednotkami řeči??

Příloha 7: Inventář korejských vokálů a jejich klasifikace

Prosté samohlásky standardní korejštiny (단모음)

ㅣ [i], ㅏ [ü,y], ㅓ [e], ㅗ [ø,ø], ㅜ [ε, ä], ㅛ [a], ㅡ [ü,i,w], ㅟ [ø,ə,ʌ], ㅝ [o], ㅢ [u]

Zdvojené samohlásky/diftongy (이중모음)

a) "j" řada [j + vokál] - ㅑ, ㅓ, ㅕ, ㅗ, ㅛ, ㅜ (ㅑ, ㅛ se běžně nerozlišují, podobně jako ㅓ, ㅜ)

b) "w" řada [w + vokál] - ㅗ, ㅛ, ㅕ, ㅟ (pro ㅗ, ㅟ platí totéž, co pro ㅓ a ㅛ - nerozlišují se ve výslovnosti)

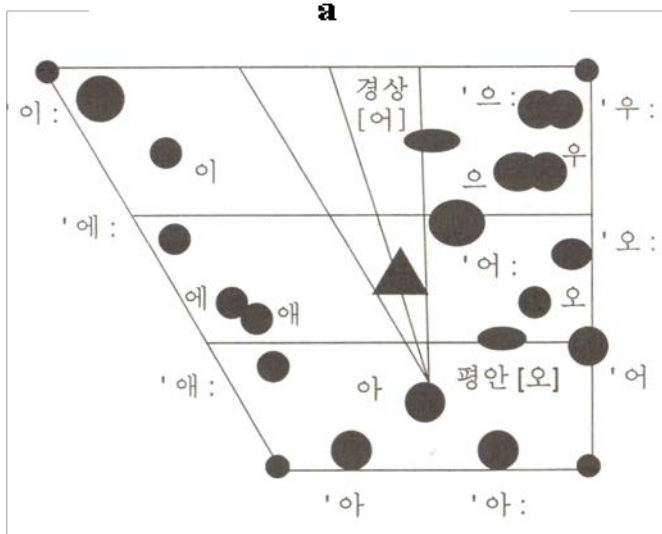
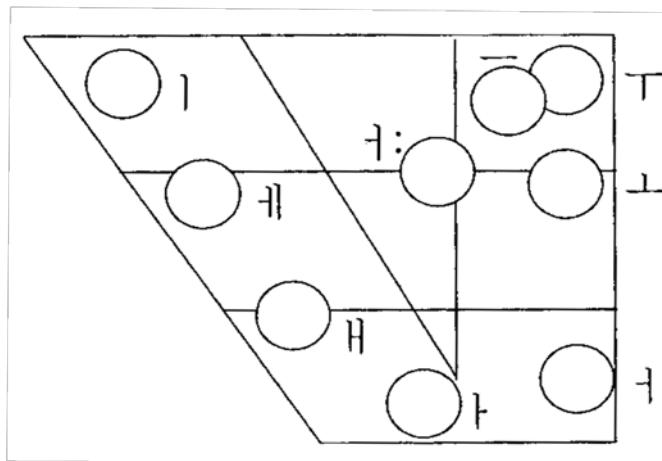
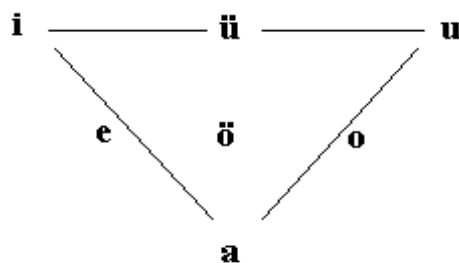
c) ㅑ [i + i]

výška \ poloha jazyka	přední		střední		zadní	
	nezaokrouhlené	zaokrouhlené	nezaokrouhlené	zaokrouhlené	nezaokrouhlené	zaokrouhlené
vysoké	ㅣ [i]	(ㅑ) [y,ü,wi]			ㅡ [ü,i,w]	ㅢ [u]
středové vyšší	ㅓ [e]	(ㅕ) [ø,ö,we]				ㅝ [o]
středové nižší	ㅜ [ε, ä]				ㅟ [ø,ə,ʌ]	
nízké			ㅛ [a]			

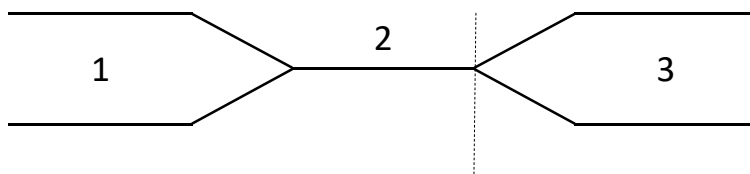
Příloha 8: Zjednodušený systém 7 základních vokálů současné korejštiny

výška \ poloha jazyka	přední	zadní	
		nezaokrouhlené	zaokrouhlené
vysoké	ㅣ	ㅡ	ㅢ
středové	ㅓ (ㅕ)	ㅑ	ㅝ
nízké		ㅛ	

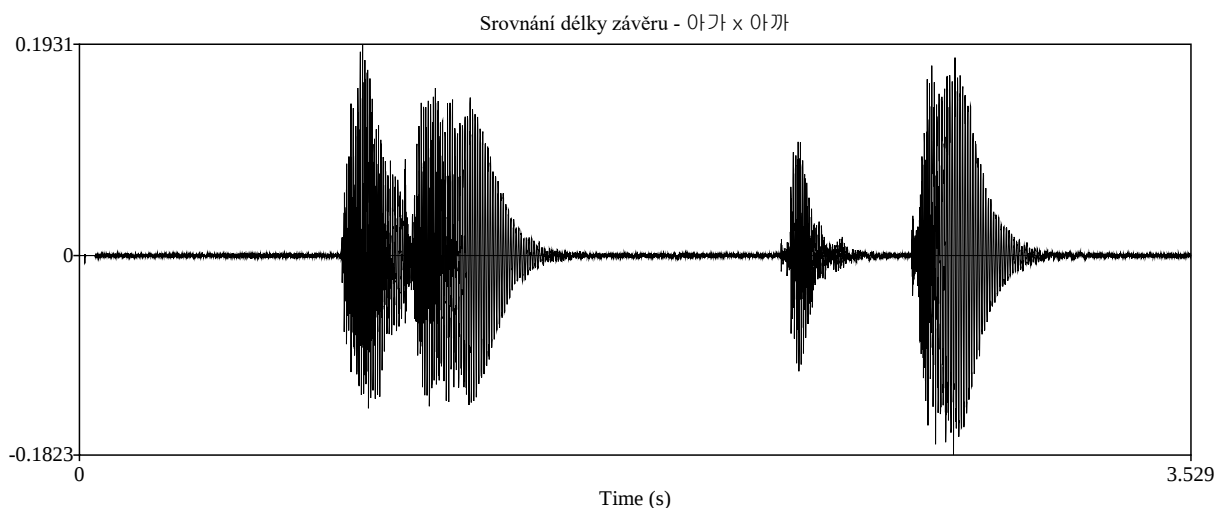
Příloha 9: Základní Hellwagův trojúhelník a lichoběžníkové schéma korejských vokálů

Příloha 10: Artikulační fáze

Příloha 11: Rozdíl v délce závěru prosté a napjaté hlásky

Příloha 12: Přehled korejských konsonantů

místo artikulace			labiály 입술소리 (순음)	alveoláry 잇몸소리 (치조음)	palatály 센입천장소리 (경구개음)	veláry 여린입천장소리 (연구개음)	laryngály 목구멍소리 (후음)
způsob. tvoření (sluchový dojem)							
právé souhlásky	okluzívy/explozívy (폐쇄음/파열음)	prosté	ㅂ [p,b,pʰ]	ㄷ [t,d,tʰ]		ㄱ [k,g,kʰ]	
		napjaté	ㅃ [p',pʰ]	ㄸ [t',tʰ]		ㄲ [k',kʰ]	
		aspirované	ㅍ [pch,pʰ]	ㅌ [tch,tʰ]		ㅋ [kch,kʰ]	
	semiokluzívy/afrikáty (파찰음)	prosté			ㅈ [č,dž/tj,dʒ]		
		napjaté			ㅉ [č'/tj']		
		aspirované			ㅊ [čch,čʰ/tjʰ]		
	konstriktívy/frikatívy (마찰음)	prosté		ㅅ [s,š] →			
		napjaté		ㅆ [s',š'] →			
		aspirované			←		ㅎ [h,ch,ɣ]
sonory	nazály (비음)		ㅁ [m]	ㄴ [n] →		ㅇ [ng,ŋ]	
	likvidy (유음)			ㄹ [l,r,r]			

Příloha 13: Mezinárodní fonetická abeceda

THE INTERNATIONAL PHONETIC ALPHABET (revised to 2005)

CONSONANTS (PULMONIC)

© 2005 IPA

	Bilabial	Labiodental	Dental	Alveolar	Post alveolar	Retroflex	Palatal	Velar	Uvular	Pharyngeal	Glottal
Plosive	p b			t d		ʈ ɖ	c ɟ	k ɡ	q ɢ		ʔ
Nasal	m	ɱ		n		ɳ	ɲ	ŋ	ɴ		
Trill	ʙ			r					ʀ		
Tap or Flap		ⱱ		ɾ		ɽ					
Fricative	ɸ β	f v	θ ð	s z	ʃ ʒ	ʂ ʐ	ç ʝ	x ɣ	χ ʁ	ħ ʕ	h ɦ
Lateral fricative				ɬ ɮ							
Approximant		ʋ		ɹ		ɻ	j	ɰ			
Lateral approximant				l		ɭ	ʎ	ʟ			

Where symbols appear in pairs, the one to the right represents a voiced consonant. Shaded areas denote articulations judged impossible.

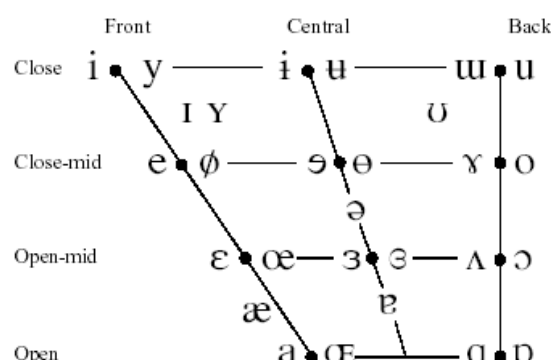
CONSONANTS (NON-PULMONIC)

Clicks	Voiced implosives	Ejectives
ʘ Bilabial	ɓ Bilabial	ʼ Examples:
ǀ Dental	ɗ Dental/alveolar	pʼ Bilabial
ǃ (Post)alveolar	ɟ Palatal	tʼ Dental/alveolar
ǂ Palatoalveolar	ɡ Velar	kʼ Velar
ǁ Alveolar lateral	ɠ Uvular	sʼ Alveolar fricative

OTHER SYMBOLS

ɱ Voiceless labial-velar fricative	ɕ ʑ Alveolo-palatal fricatives
ʋ Voiced labial-velar approximant	ɺ Voiced alveolar lateral flap
ɥ Voiced labial-palatal approximant	ɮ Simultaneous ʃ and x
ħ Voiceless epiglottal fricative	
ʕ Voiced epiglottal fricative	Affricates and double articulations can be represented by two symbols joined by a tie bar if necessary.
ʡ Epiglottal plosive	

VOWELS

Where symbols appear in pairs, the one to the right represents a rounded vowel.

SUPRASEGMENTALS

ˈ	Primary stress
ˌ	Secondary stress
ː	Long
ˑ	Half-long
◌̥	Extra-short
◌̚	Minor (foot) group
◌̚̚	Major (intonation) group
·	Syllable break
◌̚̚̚	Linking (absence of a break)

DIACRITICS Diacritics may be placed above a symbol with a descender, e.g. ɨ̥

◌̥ Voiceless	◌̤ Breathy voiced	◌̦ Dental
◌̜ Voiced	◌̧ Creaky voiced	◌̨ Apical
◌̤ Aspirated	◌̨ Linguolabial	◌̩ Laminar
◌̥ More rounded	◌̨ Labialized	◌̩ Nasalized
◌̤ Less rounded	◌̨ Palatalized	◌̩ Nasal release
◌̤ Advanced	◌̨ Velarized	◌̩ Lateral release
◌̤ Retracted	◌̨ Pharyngealized	◌̩ No audible release
◌̥ Centralized	◌̨ Velarized or pharyngealized	
◌̥ Mid-centralized	◌̨ Raised	
◌̤ Syllabic	◌̨ Lowered	
◌̤ Non-syllabic	◌̨ Advanced Tongue Root	
◌̤ Rhoticity	◌̨ Retracted Tongue Root	

TONES AND WORD ACCENTS

LEVEL	CONTOUR
é or ˥	Extra high
é	High
ē	Mid
è	Low
ë	Extra low
↓	Downstep
↑	Upstep
ě or ˨˩	Rising
ē	Falling
ē	High rising
ē	Low rising
ē	Rising-falling
↗	Global rise
↘	Global fall

Příloha 14: Přehled neutralizací finály v korejštině (v kulatých závorkách nerealizované možnosti)

místo artikulace způsob artikulace		labiály	předojazyčné (alveoláry i palatály)	zadójazyčné
okluzívy	prosté	ㅍ, ㅂ	ㅌ	ㄱ, ㅋ, ㆁ
	napjaté	(ㅍㅍ)	(ㅌㅌ)	ㆁ
	aspirované	ㅍㅍ, ㅂㅂ	ㅌㅌ	ㆁ
frikatívy	prosté		ㅅ	
	napjaté		ㅆ	
	aspirované		{ㅅㅅ}	
afrikáty	prosté		ㅈ	
	napjaté		(ㅈㅈ)	
	aspirované		ㅈㅈ	
neutralizace na konci slabiky (implozivní varianta)		ㅍ	ㅌ	ㅋ

Příloha 15: Příklady neutralizací v pozici slabičné finály před pauzou, nebo C

a) $\mathbb{H}, \underline{\mathbb{V}} \rightarrow [\mathbf{p}^T]$

기압 [kiap⁷] – tlak vzduchu; 입 [ip⁷] – ústa, pusa

앞 [ap̚] – přede, vpředu; 잎 [ip̚] – list; 덮다 [tõp̚tta] – přikrýt, zakrýt

b) ㄷ, ㅈ, ㅊ, ㅌ, ㅍ, ㅊ, ㅊ → [t']

낱 [natʰ] – zrno (arch.)

날 [natʰ] – kus (při počítání); 솥 [sotʰ] – kotel, kotlík; 바깥 [pakatʰ] – venek, venkovní; 뱉다 [pätʰtta] – (vy)plivnout

낮 [nat¹] – srp; 옷 [ot¹] – oblečení, šaty; 빗 [pit¹] – hřeben; 웃다 [ut¹tta] – smát se

있다 [it'tta] – být/existovat, mít;

낮 [nat^ˈ] – den (opak noci); 빛 [pit^ˈ] – dluh; 꽃다 [kot^ˈtta] – zarazit, zastrčit

낯[**nat**] – tvář, obličej; 꽃[**kkot**] – květina, kytky; 빛[**pit**] – světlo, záře

ㅎ [hiŭtʰ] – písmeno „h“

c) $\neg, \wedge, \exists \rightarrow [k']$

박 [pakʰ] – tykev

밖 [pak⁷] – venek, venku; 낚싯대 [nak⁷ssit⁷ttä] – rybářský prut

부엌 [puökʰ] – kuchyně (místnost); 들녘 [tülljökʰ] – pláň, pole

d) v případě složené souhláskové finály (kor. **겹받침**) se vyslovuje pouze jedna z nich:

1) ㅏ, ㅑ, ㅓ, ㅕ, ㅗ → první, tj. [p'], [n'], [l'], [k']

값 [kapʰ] – cena; 없다 [öpʰtta] – neexistovat, nemít

앉다 [an^aˈtta] – sedat si; 엎다 [ŏn^aˈtta] – položit (na něco, přes něco)

외국 [ökol⁷/wekol⁷] – jediná cesta (způsob)

할다 [hal'tta] – lizat; 훑다 [hul'tta] – (o/vy)drhnout; projet, pročíst

몫 [mok¹] – podíl, část; 녀 [nŏk¹] – duch, duše

2) ㄤ, ㄤ before ㄴ → first, i.e. [n⁷], [l⁷]

많습니다 [man'ssŭmnida] – je hodně; 싶습니다 [sil'ssŭmnida]

3) च, छ, ञ → druhá, tj. [pʰ], [mʰ], [kʰ]

을다 [ŭp'tta] – recitovat, přednášet

삶 [sam¹] – život; 젊다 [čöm¹ttā] – být mladý; 옮다 [om¹ttā] – přemístit se, přeskochit (o ohni)

타 [tak¹] - slepice; 흙 [hŭk¹] – hlína

4) च (ve slovesných kmenech), छ → nepravidelné (první, nebo druhá)

맑다 [mak'tta], ale 맑고 [mal'kko] – čistý, průzračný; 늙다 [nŭk'tta], ale 늙고 [nŭl'kko] – starý (o člověku)

읽다 [ik'tta], ale 일고 [il'kko] – čist; 밝다 [pak'tta], ale 밝고 [pal'kko] – jasný

뵈다 [pap^ʰtta], 뵈고 [pap^ʰkko] – šlápnout, stoupnout; ale 뵈다 [nöl^ʰtta], 뵈고 [nöl^ʰkko] – rozlehlý, široký

e) plná výslovnost finál před slabikou začínající vokálem

앞 [apʰ] x 앞에 [apʰe]; 잎 [ipʰ] x 잎이 [ipʰi]; 덮다 [töpʰtta] x 덮었다 [töpʰötʰtta]
옷 [otʰ] x 옷이 [oši]; 빗 [pitʰ] x 빗을 [pisül]
낮 [natʰ] x 낮에 [nadže]; 빗 [pitʰ] x 빗을 [pidžül]
값 [kapʰ] x 값을 [kapsül]; 없다 [öpʰtta] x 없어요 [öpsöjo]
삶 [samʰ] x 삶을 [salmül]; 젊다 [čömmʰtta] x 젊어요 [čölmöjo]
맑다 [makʰtta] x 맑은 [malgün]; 늙다 [nükʰtta] x 늙은 [nülgün]; 닭 [takʰ] x 닭이 [talgi]

f) oslabená výslovnost finály před významovým morfémem

결옷 [ködotʰ]; 옷안 [odan]; 헛웃음 [hödusŭm]; 맛없다 [madöpʰtta]; 값없다 [kaböpʰtta]

Příloha 16: Typy asimilací (sousedních) hlásek

- 1) $a + b \rightarrow a + a'$ - progresivní
- 2) $a + b \rightarrow b (b') + b$ - regresivní
- 3) $a + b \rightarrow c + d$ - vzájemná
- 4) $a + b \rightarrow c$ - asimilace spojená s elizí

Příklady nazalizace

1. Progresivní

a) $[mʰ] + [l] \rightarrow [mʰ] + [n]$

침략 [čʰimʰnjakʰ] – agrese; 음력 [ŭmʰnjökʰ] – lunární kalendář; 심리학 [šimnihakʰ] – psychologie; 담력 [tamnjökʰ] – udatnost, odvaha; 함락 [hamnakʰ] – pád, kapitulace

b) $[ŋʰ] + [l] \rightarrow [ŋʰ] + [n]$

강릉 [kaŋʰnŭŋ] – město Kangnŭng; 대통령 [tätʰonʰnjöŋ] – prezident; 궁리 [kuŋʰni] – rozvažování, přemítání; 종로 [čöŋʰno] – ulice Čongno; 항로 [haŋʰno] – (námořní, letová) cesta, trasa; 강력하다 [kaŋʰnjökʰada] – silný, mocný, násilný

c) $[nʰ] + [l] \rightarrow [nʰ] + [n]$

의견란 [üigjönʰnan] – sloupek, rubrika s názory; 결단력 [kjölttanʰnjökʰ] – rozhodnost; 상견례 [saŋkjönʰnje] – vzájemný (obřadný) pozdrav; 입원료 [ibwönʰnjo] – poplatek za hospitalizaci; 임진란 [imdžinʰnan] – lmdžinské války; 공권력 [koŋkkwönʰnjökʰ] – veřejná autorita, moc; 생산량 [sänsanʰnjaŋ] – (objem) produkce; 동원령 [toŋwönʰnjöŋ] – mobilizační rozkaz; 이원론 [iwönʰnon] – dualismus; 신문로 [šinmunʰno] – ulice Sinmun

2. Regresivní

$[pʰ] \rightarrow [mʰ]; [tʰ] \rightarrow [nʰ]; [kʰ] \rightarrow [ŋʰ]$

1. $[pʰ]$ (v písmu ㅍ, ㅂ, ㅅ, ㅊ, ㅌ, ㅍ)

a) $[pʰ] + [m] \rightarrow [mʰ] + [m]$

십만 [šimʰman] – sto tisíc; 밥맛 [pamʰmatʰ] – chuť jídla, chuť k jídlu; 값만 [kamʰman] – pouze cena; 앞문 [amʰmun] – přední vchod

b) $[pʰ] + [n] \rightarrow [mʰ] + [n]$

합니다 [hamʰnida] – dělám; 잡는 [čamʰnŭn] – chytající; 없는 [ömmʰnŭn] – neexistující, nemající; 밟는 [pamʰnŭn] – šlapající, stoupající; 앞날 [amʰnal] – budoucnost; 읊는다 [ŭmʰnŭnda]

2. $[tʰ]$ (v písmu ㅌ, ㅊ, ㅍ, ㅈ, ㅊ, ㅌ, ㅍ)

a) $[tʰ] + [m] \rightarrow [nʰ] + [m]$

만며느리 [manʰmjönŭri] – nejstarší snacha; 낱말 [nanʰmal] – slovo; 빗물 [pinʰmul] – dešťová voda; 히읃만 [hiŭnʰman] – pouze písmeno h; 빗만 [pinʰman] – jenom dluh(y); 젓먹이 [čönʰmögi] – kojeneček; 몇명 [mjönʰmjöŋ] – několik, kolik osob; 꽃망울 [kkonʰmaŋul] – kvěťový pupen, poupě

b) $[tʰ] + [n] \rightarrow [nʰ] + [n]$

받는다 [panʰnŭnda] – dostávat; 낱알이 [nanʰnačʰi] – jednotlivě, všechno po jednom; 맛나다 [manʰnada] – chutný; 짓는 [činʰnŭn] – stavějící; 있니 [inʰni] – máš, je?; 놓는 [nonʰnŭn] – pokládající; 맞는 [manʰnŭn] – hodící se, padnoucí; 빗내다 [pinʰnäda] – zadlužit se; 빗나다 [pinʰnada] – zářit, svítit

Příloha 18: Další typy hláskových změn

Aspirace

1. progresivní

[h](호, 호, 호) + [t], [č], [k] → [t^h], [č^h], [k^h]

낳다 [nat^ha] – porodit; 놓지만 [noč^himan] – položit, ale ...; 좋고 [čok^ho] – dobrý a ...

않다 [ant^ha] – slovesný zápor; 않지만 [anč^himan] – není, ale ...; 많고 [mank^ho] – hodně a ...

끓다 [kül^ha] – vařit, vřít; 끓지 않다 [kkülč^hi ant^ha] – nevřít; 닳고 [talk^ho] – opotřebovat, odřít a ...

2. regresivní

[p^h](ㅍ, ㅍ, ㅍ) + [h] → [p^h]

집행 [čip^häŋ] – provedení, vykonání; 대답하다 [tädap^hada] – odpovědět; 좁히다 [čop^hida] – zúžit; 넓히다 [nöl^hp^hida] – rozšířit; 값하고 [kap^hago] – cena a ...

[t^h](ㄷ, ㅌ, ㅌ, ㅌ, ㅌ) + [h] → [t^h]

만형 [mat^hjöŋ] – nejstarší bratr; 술하다 [sut^hada] – hojný, početný; 옷하고 [ot^hago] – šaty a ...; 깨끗하다 [kkäküt^hada] – čistý; 빚하고 [pit^hago] – dluh a ...; 꽃 한 송이 [kkot^han soni] – jedna květina

[k^h](ㄱ, ㅋ) + [h] → [k^h]

각하 [kak^ha] – Jeho Excellence; 착하다 [č^hak^hada] – hodný; 밝히다 [palk^hida] – oznámit

[č^h](ㅊ) + [h] → [č^h]

잊혀지다 [ič^hjöčida] – upadnout v zapomnění; 앉히다 [anč^hida] – posadit, usadit někoho; 꽃히다 [koč^hida] – být zastrčený

Palatalizace

[t^h](ㅌ) + [i/j] → [č^hi]

끝이 [kküč^hi] (v hovoru se palatální výslovnost přenáší analogicky na další tvary 끝은 [kküč^hün]; 끝을 [kküč^hül]); 밭입니다 [pač^himnida] – je to pole; 같이 [kač^hi] – spolu; 낱알이 [nannač^hi] – jedno po druhém; 불이다 [puč^hida] – přidělat, připevnit, přiložit (srov. existenci homofonů v řeči; 부치다 – poslat)

Srovnej!

티켓 [t^hiket^h] – lístky; 파티 [p^hat^hi] – večírek, party; 티끌 [t^hikkül]

[t](ㄷ) + [hi] → [č^hi]

닫히다 [tač^hida] – být zavíraný, zavírat se; 굳히다 [kuč^hida] – upevnit, utužit; 묻히다 [muč^hida] – být zahrabaný, pohřbený

[t/d](ㄷ) + [i] → [dž](ㅈ)

굳이 [kudži] – pevně, rozhodně; 굳이든다 [kodži tütta] – na slovo něčemu věřit; 해돋이 [hätodži] – východ slunce; 미닫이 [midadži] – posuvné dveře; 맏이 [madži] – nejstarší sourozenec

Srovnej!

마디 [mady] – suk, kloub, kolínko (bambusu); 띠 [tty] – opasek, pásek, rok zvětrníku; 견디다 [kjöndyda] – vydržet, snášet; 디디다 [tydyda] – šlápnout, stoupnout; 잔디밭 [čandypat] – trávník; 라디오 [radyjo] – rádio; 디디티 [dydyti] – D.D.T.; 디스크 [dysük^hü] – disc

Asimilace vokálů (nестandardní výslovnost)

아비 (아버지) → [애비]; 어미 (어머니) → [애미]; 밥먹이다 → [밤메기다]; 죽이다 → [쥐기다]

Vokálová harmonie

a) ohýbání sloves (tvoření slovesného základu, připojování časového sufixu)

받다 → 받아/받았다; 막다 → 막아/막았다; 돌다 → 돌아/돌았다; 바쁘다 → 바빠/바빴다
먹다 → 먹어/먹었다; 씻다 → 씻어/씻었다; 벌다 → 벌어/벌었다; 예쁘다 → 예뻐/예뻤다

b) tvoření onomatopoi a mimetik (의성어/의태어)

반작반작하다 x 번적번적하다 – blikat (slabě x silně); 찰랑찰랑하다 x 출렁출렁하다 – šplouchat (malé vlny x vlny); 짹짹뛰다 x 경충경충뛰다 – hopsat (drobné poskoky x velké skoky); 깔깔웃다 x 꺄꺄웃다 – chichotat se x řehtat se (hlasitě); 노랗다 x 누렇다 – jasně žlutá x temně žlutá

Krácení a elize hlásek

1. elize [h] (ㅎ)

a) elize [h] ve finále slovesného kmene před samohláskovou koncovkou (standardní)

Verb. [h] (ㅎ, ㅏ, ㅑ) + Vokál → ∅ + Vokál

좋다 → 좋아요 [čojajo], 좋으면 [čojumjŏn], 좋은 [čojun]; 낳다 → 낳았어요 [naassŏjo], 낳으면 [naumjŏn], 낳으니 [nauni]; -지 않다 → 않아요 [anajo], 않으면 [anumjŏn], 않으니 [anuni]; 많다 → 많아요 [manajo], 많으면 [manumjŏn]; 잃다 → 잃었어요 [irössŏjo], 잃으면 [irumjŏn]; 싫다 → 싫어요 [širŏjo], 싫으면 [širumjŏn]

b) elize [h] v pozici iniciály po samohlásce, nazále či laterále (fakultativní)

V/ㅏ, ㅑ, ㅓ, ㅕ + [h] (ㅎ) → V/ㅏ, ㅑ, ㅓ, ㅕ + ∅

시합 [šihap/šiap]; 지하철 [čihač^höl/čiac^höl]; 더하다 [töhada/töada]; 지난해 [činanhä/činanä]; 전화 [čönhwa/čönwa]; 신혼여행 [šinhonnjöhä/šinonnjöän]; 영화 [jöh^hui/jö^hui]; 심하다 [šimhada/šimada]; 올해 [orhä/orä]; 실험 [širhöm/širöm]; 1호 [irho/iro]

2. elize [l/r] (ㄹ)

- u jmen před morfémem začínajícím hláskou [n], [s], nebo [č]:

술 (bor) + 나무 (strom) → 소나무 – borovice; 딸 (dcera) + 님 (honor.) → 따님 – dcera (zdvoř.); 말 (kůň) + 소 (kráva) → 마소 (koně a krávy); 바늘 (jehla) + 질 (činnost) → 바느질 – šití; 이불 (přikrývka) + 자리 (rohož) → 이부자리 – lůžkoviny (přikrývka s prostěradlem, popř. s dekou vespod)

- u slovesných kmenů před koncovkami s různými iniciálami (ㄴ, ㅅ, ㅈ, ㅊ, ㅌ) - nepravidelné ohýbání sloves:

놀다 (hrát si, bavit se, zahálet) → 노는데, 노시는, 놀니다; 살다 (žít) → 사는, 사십니다, 살까요 (konc. 을까요), 사오; 알다 (vědět, znát) → 아는, 아세요, 압니다; 불다 (foukat, vát) → 부는, 불니다

3. elize [s] (ㅅ)

- při nepravidelném ohýbání části sloves

짓다 (stavět) → 지었습니다; 굶다 (narýsovat, udělat čáru) → 그어라; 낫다 (zlepšit se) → 나았다; 붓다 (otéct, napuchnout; nalít) → 부으면

4. elize vokálů

1. Po kmeni končícím na ㅏ, ㅑ, ㅓ, ㅕ, ㅗ, ㅛ, ㅜ, ㅠ, mizí ㅏ, ㅑ ze začátku následující koncovky/sufixu

가다 (jít) → 가 + 아서 → 가서; 만나다 (setkat se, potkat) → 만나 + 아 → 만나; 싸다 (balit; být laciný) → 싸 + 았다 → 싸다; 사다 (koupit) → 사 + 아 주다 → 사 주다; 일어서다 (vstávat) → 일어서 + 었다 → 일러섰다; 건너다 (přejít) → 건너 + 어 → 건너; 펴다 (rozprostřít, rozevřít) → 펴 + 어 → 펴; 돈내다 (platit) → 돈내 + 어 → 돈내; 베다 (uříznout, useknout) → 베어 → 베; 꿰다 (navlékat) → 꿰어 → 꿰; 되다 (stát se) → 되 + 어 → 돼 (되 a 돼 se dnes už vyslovují prakticky stejně!)

2. U vokalického kmene končícího na slabý vokál ㅡ [ü], tento vokál mizí

바쁘다 (mít naspěch) → 바쁘 + 아서 → 바빠서; 기쁘다 (mít radost) → 기쁘 + 었다 → 기뻐다; 쓰다 (používat, nosit) → 쓰 + 어서 → 써서; 아프다 (bolet, být nemocný) → 아프 + 아요 → 아파요; 예쁘다 (být hezký) → 예쁘 + 어요 → 예뻐요; 끄다 (vypnout) → 끄 + 어 → 꺼

3. Následují-li různé vokály téže řady (jinové, n. jangové) dle principu vokálové harmonie – spojují se za vzniku diftongu [j], nebo [w] řady

a) [j] řada – 이기다 (vyhrát) → 이기 + 어 → 이겨 [igjŏ]; 비비다 (míchat) → 비비 + 어 → 비벼 [pibjŏ]; 마시다 (pít) → 마시 + 어 → 마셔 [mašjŏ]; 기다 (plazit se) → 기 + 어 → 겨 [kjŏ]; 하시다 (dělat (zdvoř.)) → 하시 + 었다 → 하셨다 [hašjŏt^htta]

Výjimka!

지다 (prohrát; zapadat...) → 지어 → 저 [čjŏ]; 찢다 (ztloustnout) → 찢어 → 찢 [salčjŏ]; 다치다 (zranit (se)) → 다치어 → 다쳐 [tač^hŏ]; 가르치다 (učit) → 가르치어 → 가르쳐 [karč^hŏ]; 사라지다 (zmizet) → 사라지어 → 사라져 [saračjŏ]

b) [w] řada – 놓아두다 (položít, nechat) → 놓아두 + 어 → 놔둬 [nwatwŏ]; 보다 (dívat se) → 보 + 아 → 봐 [pwa]; 싸우다 (bojovat, hádat se) → 싸우 + 어 → 싸워 [ssawŏ]; 깨우다 (probudit) → 깨우 + 어 → 깨워 [kewŏ]

4. v nedbalé výslovnosti někdy dochází ke zjednodušení diftongů [w] řady po souhlásce, resp. k elizi polosamohláskového elementu [w]. Takto zjednodušená výslovnost ale není v souladu s ortoepickou normou!
 돌보다 (starat se o někoho) → 돌봐 [pwa/pa]; 백화점 (obchodní dům) [päk^hwadžöm/päk^hadžöm]; 돼지 (prase) [twädži/tedži]; 뵈다 (setkat se (zdvoř.)) → 뵈고 [pwöp^hkko/pep^hkko]; 귀엽다 (roztomilý) [kwijöp^htta/kijöp^htta]

Vkládání hlásek

1. vkládání [n] (ㄴ첨가)

Příklady (bez značek pro unreleased):

a) předpona/kořen – kořen (걸-, 늦-, 된-, 맨-, 못-, 짓-, 첫-, 한-, 헛-)

걸여물다[könnjöm^hulda] – (být) navenek zralý (zrno), 걸잎[könnip] – vnější listy

늦여름[nünnjörüm] – pozdní léto, 늦익다[nünnik^htta] – pozdě uzrát; 늦잎[nünnip] – pozdní/neopad. lístí

된여울[tön/twennjöl] – silné peřeje; 된옥[tön/twennjök] – sprostá/hrubá nadávka

맨입[männip] – 1. hladová pusa, 2. „za hubičku“; 맨연습[männjösüp] – nácvik nanečisto, bez kamery

올여름[olljörüm] – letošní léto; 첫여름[č^hönnjörüm] – počátek léta; 첫입[č^hönnip] – první sousto

한여름[hannjörüm] – vrchol léta; 헛일[hönnil] – zbytečná, marná práce

b) kořen – kořen/přípona

두통약[tut^hon^hjak] – lék na bolení hlavy; 소독약[sodon^hjak] – desinfekce; 알약[alljak] – pilulka, prášek

백여우[pän^hjöu] – bílá liška (čarodějnice); 신혼여행[šinhon^hjöhän] – svatební cesta

색연필[sän^hjönp^hil] – pastelka; 색유리[sän^hjuri] – barevné sklo

서울역[söulljök] – soulské nádraží; 부산역[pusan^hjök] – nádraží Pusan

교육열[kjojun^hjöl] – zapálení (posedlost) pro vzdělání; 결막염[kjölman^hjöm] – zánět spojivek

사랑니(사랑+이)[sara^hni] – zub moudrosti; 업신여기다[öpššinn^hjögida] – pohrdat někým, přezírat

꽃잎[kkon^hnip] – okvětní lístek; 단풍잎[tan^hp^hunip] – javorový list; 설익다[söllik^htta] – nezralý, nedozrálý

윤활유[jun^hhallju] – mazací olej; 휘발유[hwi^hballju] – benzín; 식용유[šigjon^hju] – jedlý olej

공업용[kon^hömnjon] – pro průmyslové užití; 학생용[haksän^hjon] – pro studenty

밤일[pam^hil] – noční práce; 부엌일[puö^hnil] – práce v kuchyni; 홀이불[hon^hnibul] – tenká přikrývka

c) spojení slov (fakultativně)

기본요금[kibon^hnjogüm] – základní jízdné; 궁중요리[kun^hdžun^hjori] – palácová kuchyně

지난 여름[činann^hjörüm] – loňské léto; 한 이불[hannibul] – jedna přikrývka; 1.00[ilččömn^hjöhönjöhön]

이런 일[irönnil] – taková věc; 열 여섯[jölljösöt] – šestnáct; 백열 개[pän^hjöl^hgä] – sto deset kusů

못이겨[mon^hnigjö] – nemoci porazit, zvítězit; 못잊어[mon^hnidžö] – nemoci zapomenout

옷입다[on^hniptta/odiptta] – oblékat si šaty

- jelikož se jedná o změnu nepravidelnou, v řadě případů k ní vůbec nedochází

첫인사[č^hödinsa] – první pozdrav; 첫인상[č^hödinsan] – první dojem; 석유[sö^hgju] – ropa

독약[togjak] – jed; 철약[čörjak] – šetrání, šetrnost; 촬영[č^hwarjöhön] – natáčení

활용[hwarjon] – 1. využití, 2. ohýbání (sloves); 금융[kümjung] – finančníctví

2. vkládání [l] (ㄹ첨가)

- při napojení morfému začínajícího slabičným vokálem za ㄷ finálu

설익다[söllik^htta] – nedozrálý, „nedovařený“; 물엿[mulljöt] – sladový/škrobový sirup

Intenzifikace (경음화)

a) diachronní změny

구짚다 → 꾸짚다 → 꾸짖다 (kárát, hubovat); 굶다 → 굶다 → 굶다 (vrít, vařit se); 디르다 → 찰르다 → 찰르다

(píchnout, bodnout); 사출다 → 싸출다 → 썰다 (krájet, řezat); 십다 → 씹다 (žvýkat, kousat); 꽃다 → 꽃다 (zastřít,

zasunout); 덕다 → 찍다 (otisknout, orazit); 석다 → 썩다 (zkazit se, shnít); 식식하다 → 씩씩하다 (statný, dobře rostlý);

가치 → 까치 (straka); 겁질 → 겹질 (slupka); 끝 → 끝 (konec); 실흠 → 씨름 (zápas)

b) synchronní změny

1. uznané tvary standardní korejštiny:

- 구기다/ 꾸기다 (zmačkaný/ silně zmačkaný); 두드리다/ 뚜드리다 (klepat, bouchat/ bušit); 동그랗다/ 똥그랗다 (kulatý, zakulacený/ silně zakulacený); 조금/ 쪼금 (trochu/ trošičku)

2. nestandardní/nepisovné tvary (ve slovníku často **uváděné** jako „...의 잘못“, tzn. jde o **existující** tvary)

- 감다 (감다) – umývat si hlavu; 땅기다/땡기다 (당기다) – táhnout, přitahovat; 힘세다 (힘세다) – být silný; 짜르다 (자르다) – rozříznout, rozkrojit; 뽀대기 (번대기) – kukla (vařená kukla bource); 썩맥주 (생맥주) – točené pivo; 쪽집게 (족집게) – pinzeta atd., atd., atd.

c) pravidelné změny závislé na okolí (ve výslovnosti, neodráží se v pravopise)

1. intenzifikace ㅂ, ㄷ, ㄱ, ㅈ, ㅊ po závěrové finále [pʰ, tʰ, kʰ]

[pʰ] – 입구 [ipʰkku] – vchod, vstup; 옆집 [jöpʰččipʰ] – sousední dům, sousedé; 밥그릇 [papʰkkürütʰ] – miska na rýži; zaměstnání, úživa; 잡고 [čapʰkko] – chytit a...

[tʰ] – 듣기 [tütʰkki] – poslech; 받들다 [patʰttülda] – ctít, poslouchat (někoho, něco); dát; 얹고 (안고) [anʰkko] – posadit se a...

[kʰ] – 국밥 [kukʰppapʰ] – polévka s rýží; 숙제 [sukʰčče] – domácí úkol; 식사 [šikʰssa] – jídlo; 부엌도 [puökʰtto] – i kuchyně

2. intenzifikace ㄷ, ㄱ, ㅈ, ㅊ v koncovech po slovesných kmenech končících na [mʰ, nʰ]

po [mʰ] – 넘다 [nömʰtta], 넘고 [nömʰkko] 넘지 [nömʰčči], 넘던 [nömʰttön] – přesáhnout, překročit; 삶다 [samʰtta], 삶고 [samʰkko], 삶습니다 [samʰssümnida] – vařit (vejce), vyvařovat (prádlo)

po [nʰ] – 신다 [šinʰtta], 신고 [šinʰkko], 신지 [šinʰčči], 신습니다 [šinʰssümnida] – obouvat si

3. intenzifikace iniciály substantiv ㅂ, ㄷ, ㄱ, ㅈ, ㅊ po budoucím participiu ㄴ

죽을 병 [čugülppjōŋ] – smrtelná nemoc; 갈 데 [kaltte] – místo, kam jít; 먹을 것 [mögülkkötʰ] – něco k jídlu; 이사할 집 [isahalččipʰ] – dům k přestěhování; 할 수 있다 [halssu itʰtta] – dokázat něco; 만날 사람 [mannalssaram] – člověk, s nímž se mám setkat

- neplatí při odtržení modifikovaného jména vložení atributivu apod.

만날 그 사람 [mannal kü saram] – ten člověk, s nímž...; 이사할 새 집 [isahal sä čipʰ] – nový dům ...

- k intenzifikaci po budoucím participiu dochází i u složených slov a koncovek

složená slova: 날짐승 [nalččimsüŋ] – „létající živočichové“, ptáci (날다); 들것 [tülkkötʰ] – nosítka (들다); 펠감 [ttälkkam] – otop/dřevo (떼다); 불거리 [polkkōri] – podívaná (보다); 빨대 [ppalttä] – brčko (빨다); 열쇠 [jölssö/jölsswe] – klíč (열다); 참을성 [čʰamülssōŋ] – trpělivost, výdrž (참다)

koncovky: 떠날거야 [ttönalkkōja] – odjedu, odejdu; 갈게 [kalkke] – Tak já jdu...; 갈까 [kalkka] – Mám jít?; 볼수록 [polssurok] – čím déle se na to dívám...; 못 갈지라도 [motʰkkalččirado] – i když nebudu moci jít

4. intenzifikace ㄷ, ㅂ, ㅈ, ㅊ v sinokorejských slovech po finále ㄴ

갈등 [kalttūŋ] – konflikt, rozepře; 발달 [palttal] – rozvoj; 발생 [palssän] – vznik, výskyt, propuknutí; 말살 [malssal] – vyhlazení, vyhubení; 갈증 [kalččūŋ] – žízeň; 발전 [palččōŋ] – rozvoj, vývoj

5. intenzifikace u sinokorejských slov v dalších případech

외적(外的) [öččök/weččök] – vnější x 경제적(經濟的) [kjōŋdžedžök] – ekonomický

6. intenzifikace ㅂ, ㄷ, ㄱ, ㅈ, ㅊ v kompozitech a odvozených substantivech (po ㅁ, ㄴ, ㅇ, ㄹ a vokálech)

바닷가 [padakka/padatʰkka] – mořské pobřeží; 빗길 [pikkil/pitʰkkil] – deštivá, mokrá cesta; 빗물 [pinmul] – deštivá voda; 햇살 [hässal/hätʰssal] – sluneční paprsky; 촛불 [čʰoppul/čʰotʰppul] – plamen svíčky, svíčka; 숫자 [sučča/sutʰčča] – číslo, číslice, počet; 나뭇잎 [namunnipʰ] – listí (stromu)

- k intenzifikaci po vokálu ale často dochází, aniž by byla signalizována vkladným ㅅ

내과[näkkwa] – interní oddělení; 시가(市價) [šikka] - tržní cena; 맥주병 [mäkčuppjŏŋ] – pivní láhev
 - k intenzifikaci bez vkládání ㅏ dochází i v případě, že první morfém končí na ㅁ, ㄴ, ㅇ, ㄹ
 밤길[pamkkil] – noční cesta; 출근길 [čhulgŭnkkil] – cesta do práce; 강가 [kaŋkka] – břeh řeky; 눈동자 [nunttongdža]
 – zornice, panenka; 길가[kilkka] – krajnice, kraj cesty

Fonologie

Příloha 1: Aspekty zkoumání jazyka dle Trubeckého

jazyk (Sprachgebilde)		promluva (Sprechakt)	
označované	označující	označované	označující
pojmová schémata a obecná pravidla (sémantická, gramatická...)	abstraktní segmentální jednotky a pravidla jejich uspořádání v promluvě	konkrétní význam sdělení (kontextově a situačně vázaný)	hlasový proud promluvy

Příloha 2: Subjektivita vnímání fonetických rozdílů

- 가구 [kagu] - nábytek
- 가까이 [kakkai] - blízko
- 각하[가카]/[kak^ha] - Excellence

	první výskyt (prostá)	druhý výskyt (odvozená přidáním artikulačního rysu)
1. [kagu]	[k]	[k] + znělost → [g]
2. [kakkai]	[k]	[k] + napjatost → [kk]
3. [kak ^h a]	[k]	[k] + aspirovanost → [k ^h]

Příloha 3: Foném, fón a alofon

/foném/ → [fón¹]
 [fón²]
 [fón³]
 [....] } alofony – kombinatorní varianty (soubor vzájemně se vylučujících realizací)

Příloha 4: Základní distinktivní rysy

Vokálnost (tónová složka, apertura) (+/-) Konsonantnost (šum. složka, striktura) (+/-) Způsob. artikulace - okluzívnost, frikatívnost... (+/-) Lokalizace – labiálnost, velárníst... (+/-) Výška (vysokost, středovost, nízkost) (+/-) Nazálnost (+/-)	Kvantita – dlouhé, krátké (+/-) Zabarvení - palatalizovanost, labializovanost (+/-) Znělost (+/-) Napjatost (+/-) Aspirovanost (+/-) Fixovanost (místa artikulace) ...

Příloha 5: Popis korejských vokálů pomocí binárních rysů

a)

	vokály	semivokály (glidy)	ㅎ	konsonanty
konsonantnost (striktura)	-	-	+	+
fixovanost (místa artikulace)	+	-	-	+

b)

	ㅣ	ㅑ	ㅓ	ㅕ	ㅗ	ㅡ	ㅜ	ㅟ	ㅛ	ㅜ
vysokost	+	-	-	+	-	+	-	-	+	-
nízkost	-	-	+	-	-	-	-	+	-	-
zadovost	-	-	-	-	-	+	+	+	+	+
zaokrouhlenost	-	-	-	+	+	-	-	-	+	+

Příloha 6: Slova rozlišená kvantitou vokalických fonémů

a) jmenné výrazy

눈[눈] – oko x 눈[눈:] – sníh

말[말] – kůň x 말[말:] – řeč

밤[밤] – noc x 밤[밤 :] – (jedlý) kaštan
 병[병] – láhev x 별[별 :] – nemoc
 연기[연기] – kouř x 연기[연 : 기] – herecký výkon
 술[술] – borovice x 술[술 :] – kartáč

별[별] – zvláštní x 별[별 :] – hvězda
 소식[소식] – zpráva x 소식[소 : 식] – střídma strava
 성인[성인] – dospělý x 성인[성 : 인] – mudrc, světec
 재수[재수] – štěstí, klika x 재수[재 : 수] – opak. zkoušky

b) slovesné výrazy

적다[적다] – zapsat x 적다[적 : 다] – být málo
 묻다[묻다] – zakopat x 묻다[묻 : 다] – ptát se

걷다[걷다] – vyhrnout x 걷다[걸 : 다] – jít, kráčet
 었다[었다] – nést na zádech x 었다[었 : 다] – nebýt

d) mimo slabiku v násloví dochází ke krácení

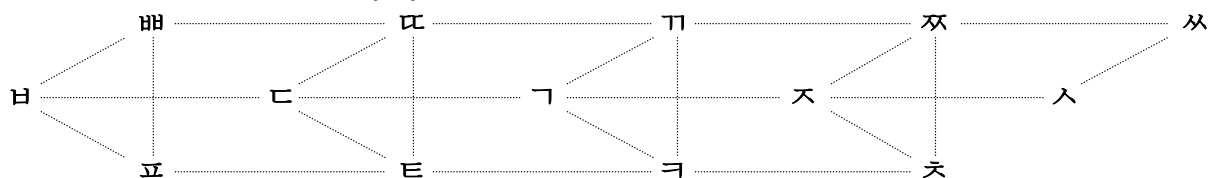
한국+말[말 :] → 한국말[한 : 궁말] – korejšťina
 첫+눈[눈 :] → 첫눈[천눈] – první sníh
 치+술[술 :] → 칫술[치솔/칠솔] – kartáček na zuby

e) expresivní dloužení

아주[아주/아 : 주] – hodně/hóódně
 살살[살살/살 : 샬] – zlehka, pokradmu
 길쭉하다[길쭉카다/길 : 쭉카다/길쭉 : 카다] – dlouhý, protáhlý
 깨끗하다[깨끗타다/깨 : 쪼타다] – čistý

저기[저기/저 : 기] – támhle/tááámhle
 높은[노픈/노 : 픈] – vysoký

Příloha 7: Korelační svazek korejských okluzív, semiokluzív a frikatív

Příloha 8: Popis korejských konsonantů pomocí distinktivních rysů

místo (lokace)		[+labiálnost]	[-labiálnost] [-zadójazyčnost]	[+zadójazyčnost]	[+laryngálnost]
způsob	intenzita				
[+exploze]	[-napjatost] [-aspirovanost]	ㅂ	ㅈ	ㅊ	
	[+napjatost]	ㅃ	ㅉ	ㅑ	
	[+aspirovanost]	ㅃ	ㅉ	ㅑ	
[+exploze] [+třenost]	[-napjatost] [-aspirovanost]		ㅅ		
	[+napjatost]		ㅆ		
	[+aspirovanost]		ㅆ		
[+třenost]	[-napjatost]		ㅅ		ㅎ
	[+napjatost]		ㅆ		
[+nazálnost]		ㅁ	ㄴ	ㅇ	
[+laterálnost]			ㄹ		

Příloha 9: Formulace pravidla neutralizace fonémů předořezné řady

$$\begin{pmatrix} ㅂ \\ ㅃ \\ ㅅ \\ ㅆ \\ ㅈ \\ ㅊ \\ ㅍ \end{pmatrix} \rightarrow [\text{ }] / \left\{ \begin{matrix} C \\ \# \end{matrix} \right\}$$